

על רבקה גרין מפי הניה גרין

רבקה התחתנה עם יהודי עשיר והם חיו בלודג'. גם שינדל עברה ללמוד בלודג'. היא למדה הוראה. בתקופת לימודיה שינדל גרה אצל דודה רבקה. בהמשך שינדל התחתנה עם תנחום והם הקימו בית משלהם בלודג'.

לאחר שבעלה של רבקה נפטר, הוא נפטר ממחלה, רבקה עלתה לארץ, כנראה בשנות השלושים. בארץ רבקה רכשה או בנתה בית בשכונת בורוכוב. היה זה הבית הקיצוני בשכונה שגבל בפרדס. במשך שנים רבות היה זה ביתו של אביגדור גרין, למעט אותם חודשים שבהם ציפורה אירחה אותו בביתה בחיפה. אביגדור נפטר בשנת 1942.

רבקה היתה עקרת בית. בתקופות החופש הגדול היא אירחה בביתה גם את מרים ואת חיה, הבנות של מכל ודינה.

פרידמן לבוב שידך לרבקה את יהודה הר מלח שהיה גבר נמוך אבל זמר אופרה מחונן. יהודה הר מלח נפטר בשנת 1952 ונקבר בבית העלמין בנחלת יצחק. יהודה הר מלח ופרידמן לבוב היו מופיעים יחד בפני ציבורים שונים בארץ.

לרבקה לא היו ילדים, אך ליהודה היה ילד מנישואים קודמים, ולא זכור לי אם הילד גר עם אביו בשכונת בורוכוב.

רבקה נפטרה בשנת 1945, חצי שנה לאחר פטירתו של אברהם גרין אחיה. גם היא קבורה בנחלת יצחק, באותה חלקה (34) של אברהם וטובה גרין. יהודה הר מלח נקבר לידה באותה חלקה.

יחסית לשאר בני המשפחה שחיו בצמצום רבקה נחשבה לאישה אמידה. קשריה עם דב"ג היו מצומצמים. בצוואתה היא הורישה 200 לירות לכל אחד מבני המשפחה הבוגרים. גם בנימין וישרוליק זכו לקבל סכום זה.

רבקה נקברה תחת השם הר-מלח בתוספת "לבית אביגדור גרין". לא ידוע לי (הניה) על תמונות או מסמכים כלשהם שקשורים אליה.

פכים קטנים מחיי

נרשם מפי ברוריה בן גוריון

שם אמי: סימה רוזמרין שפירא. שם אבי: יעקב שיף.

אמא נולדה בלנצוט, אבא נולד בליז'נסק, שתי ערים בפולין. סבא מצד אמא היה רב, נכדו של רבי אלימלך מליז'נסק. אבא יעקב שיף היה גם רב וגם סופר סת"ם.

בצעירותם רצו ההורים להרחיב ולהעשיר את חייהם ופרנסתם אל מחוץ לעיירה היהודית, ולכן הם הגרו לברלין בירת גרמניה. הם הגרו מגליציה לברלין בשנת 1912. בברלין נולדו להם חמש בנות. לאבא היו אלה נישואים שניים. מנישואיו הראשונים היו לאבא שלושה בנים. שני הבכורים נותרו בפולין. הבן הצעיר של אבא התחנך יחד איתנו.

הבן הבכור של אבא שנותר בפולין היה מרקוס באומן, רב מוסמך. הוא היגר מפולין לגואטמאלה ומשם – לפלורידה שבארצות הברית. השם באומן אינו שמו המקורי. הוא אימץ אותו כדי להשתמש מהצבא, לכן גם ברח לגואטמאלה.

אחותי הבכורה היתה מאוד מוכשרת. היא סיימה בית ספר תיכון ואף למדה בבית ספר למסחר. בהמשך היתה מזכירה בחברה מסחרית בברלין.

חינוך טוב עד 1930, שאז אבי יעקב נפטר. מאבא לא נותרה לי אף תמונה, כיוון שהיה יהודי דתי ונמנע מלהצטלם. כל שנותר לי זה צילום של המצבה שלו ותאריך מותו.

אני למדתי בבית ספר גרמני ממלכתי. אבל בגיל 14, עם פטירתו של אבא, נאלצתי להפסיק את לימודי ולעזור לאמא בפרנסת המשפחה. לאמא לא היה שום מקצוע ולא היה לה איך לקיים חמש בנות. בשבת לא למדנו. יום ראשון היה יום השבתון הרשמי. בבית הספר שררה אווירה אנטישמית. את התלמידים הושיבו בכיתה בהתאם לחריצותם. התלמידים החרוצים ישבו בספסלים הקדמיים. אני תמיד ישבתי בספסל הראשון, אבל מכיוון שנעדרתי בשבת מהלימודים בגלל קדושת השבת, נדחפתי לשבת בספסל האחורי, וכך היה עלי להתקדם במשך השבוע אל הספסל הקדמי בהתאם לחריצותי ולידיעותי, כל שבוע מחדש.

בנערוטי הייתי חניכה ואחר כך מדריכה בתנועת הנוער החלוצית הבונים. ב-1933, עם עליית היטלר לשלטון, עשיתי כל מאמץ להבטיח לעצמי אפשרות עליה לארץ ישראל. התדפקתי על הדלתות של כל המוסדות היהודיים שהיכרתי, החל מרוחה פרייר ועד תנועת החלוץ שחילקה סרטיפיקטים.

יצאתי להכשרה בהמבורג מטעם תנועת החלוץ. כאן הייתי אמורה לקבל סרטיפיקט לעליה, אך כיוון שהייתי עדיין בגיל של חברת נוער, התבקשתי לוותר על הסרטיפיקט של בוגר ולהצטרף לעלית הנוער מטעם ויצו. בויצו היו מקומות פנויים.

מיהרתי להתקשר אל אחותי טילה (טלילה) ושכנעתי אותה למהר ולהצטרף אלי. וכך, ב-1937, בחמישי לאוקטובר, עלינו לארץ באוניה "גליל", האוניה האחרונה שיצאה מגרמניה באופן לגאלי, לטריאסט ומשם לחיפה.

בחיפה התקבלנו על ידי מועצת הפועלות, ביקשנו לא להישלח העירה אלא לכפר, ואכן נשלחנו למשק הפועלות בעפולה.

מאוחר יותר שמענו על האסון באירופה. אמא ושתי אחיותינו הבוגרות נשלחו להשמדה. אחותי הצעירה הרטה הגיעה לאנגליה עם קבוצת ילדים שהוסעו לאנגליה, שם היא נישאה לג'ק גולדברג. נולדו להם שני ילדים: רוברט וסוזי.

במשק הפועלות

היינו ארבע בנות מאותה העיר ואותה הכשרה. עלי הוטל להיות אחראית על ועדת עבודה וועדת תרבות של בית הספר החקלאי. זאת עקב נסיוני התנועתי בהכשרה ונסיוני בחיים ובאחריות לעבודה שהתנסיתי בהן מגיל צעיר, צעיר מדי. כאשר חסרו מדריכות מבוגרות, בגלל עיסוקיהן התנועתיים, נתבקשתי אני למלא את מקומן במשתלה או במטבח.

כאשר המפקחת היתה באה במפתיע, הזדרזו לקרוא לי כדי שאשליט סדר בחדרי הבית ובמוסד בכלל. כן הוצע לי רשמית על ידי המוסד שאכשיר את עצמי כמדריכה מפקחת בבית ספר חקלאי. אך אני דחיתי הצעה נדיבה זו, כי השאיפה שלי היתה להצטרף לקיבוץ.

כיצד הגעתי לבית השיטה

ארבע הבנות מההכשרה היינו קשורות בינינו מאז חברותנו בתנועת הנוער ובהחלוץ, שהיה מסונף לקיבוץ המאוחד.

אברהם תרשיש מעין חרוד, מזכיר הקיבוץ המאוחד, תכנן לשלוח אותנו להיות שותפות בהקמת שדה נחום, הקיבוץ הראשון של חומה ומגדל. לכן הקדמנו אותו ויצאנו לסיור רגלי מעפולה ועד עין גב, כדי להתרשם באופן אישי מהישובים השוכנים בעמקים. החלטנו, ארבע הבנות, לבחור בעצמנו את הישוב שימצא חן בעינינו. והנה הרושם שלי משדה נחום:

כשהגענו לחדר האוכל של שדה נחום ראינו בחור שמגבת קשורה למותניו במקום סינור, כשאת הכלים הוא מנגב במגבת שלמותניו. בכל ראיתי אי סדר והזנחה. בעוד אני דוגלת בסדר ואסתטיקה. אמרתי לעצמי: לא זה המקום בשבילי.

משדה נחום המשכנו לבית השיטה. חדר האוכל שכן בצריף עץ. כאן פגשנו חברה ושמה הדסה עמרמי שמקרצפת את רצפת העץ של חדר האוכל. אמרנו: זהו! האנשים שגרים כאן חיים אמנם בעוני וצמצום אבל הם מקפידים על ניקיון. אבל כאן לא רצו לקבל אותנו, עקב מחסור במקומות קליטה, שפירושו חוסר מקומות לינה. לא היתה מיטה פנויה ולא פינה להשכיב אותנו.

אני התעקשתי להתקשר למקום הזה דווקא. האפשרות לזכות במיטה שאיננה היתה כזו:

עם סיום יום העבודה היתה תורנות לקבלת מיטה מאומצת לאותו לילה. היה סדרן מיטות, וכל יום בתום יום העבודה הייתי צריכה לחכות על מדרגות חדר האוכל לסדרן כדי שיגלה לי מי נסע באותו יום ומיטתו פנויה לאותו לילה. בדרך כלל זו היתה מיטת הגזבר שנשאר ללון בעיר. ואז הייתי באה לאותו חדר עץ עם

מזוודתי ומטלטלי, מתארגנת בצנעה ובזהירות, ובבוקר הייתי יוצאת לעבודתי בגן הירק מבלי לדעת היכן אישן הלילה והיכן אנוח אחרי יום עבודתי בקיץ החם.

ובאשר לשינוי שמי מברטל לברוריה:

מזכיר קבוצת החוגים אז היה ישרוליק גת. מייד עם בואי הוא הודיעני שאם אני רוצה להתקבל לבית השיטה עלי לעברת את שמי. מכיוון שהיינו מוכנות לכל קורבן ובלבד שיקבלו אותנו לקיבוץ, הקשבנו להצעותיו. טילה הפכה לטלילה, לי, ברטל, המזכיר הציע שני שמות שמתחילים בב' ויש בהם "ר": ברכה וברוריה. וכך, בלי לחכות לתשובתי, הוא פרסם בעלון הקיבוץ שראה אור ביום שישי שלקבוצה הגיעה חברה חדשה ושמה ברוריה. לקח זמן עד שהתרגלתי לשמי החדש, לא ביום ולא ביומיים קרה הדבר. וכאשר חברים פנו אלי בשם החדש – לא הגבתי. לא ידעתי למי הם מתכוונים. לאחר זמן קצר נוכחתי לדעת שזו היתה התחכמות צברית שעבדה רק עלינו. מסביבנו היו ארנסט ואוטו ואירמה והרטה ועוד, אבל מאז אני ברוריה.